

**การออกแบบผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกจากแรงบันดาลใจ ประติมากรรมปูนปั้น
ระดับหอแจก วัดโพธาราม ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม**
**DESIGN OF SOUVENIR PRODUCTS INSPIRED BY SERMON HALL STUCCO
SCULPTURE, PHOTHARAM TEMPLE, DONG BANG SUB-DISTRICT,
NA DUN DISTRICT, MAHASARAKHAM PROVINCE**

วรารุณี ทิวะสิงห์*
Warawut Tiwasingh*

สาขาวิชาศิลปกรรมพื้นถิ่น สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Division of Local Arts, Office of General Education, Udon Thani Rajabhat University

Received: 1 November 2022

Revised: 14 May 2023

Accepted: 15 May 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบสินค้าที่ระลึกจากแรงบันดาลใจปูนปั้นระดับหอแจกวัดโพธาราม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ลงพื้นที่ศึกษาเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจที่วัดโพธาราม ต.ดงบัง อ.นาดูน จ.มหาสารคาม เพื่อวิเคราะห์จำแนกข้อมูลที่ได้ จากนั้นสร้างแนวคิดการออกแบบเพื่อออกแบบของที่ระลึก ผลการศึกษาพบว่า 1) ปูนปั้นสร้างพร้อมกับหอแจกเมื่อ พ.ศ. 2465 พบทั้งหมด 226 รูป จัดกลุ่มได้ 11 กลุ่ม สีที่ปรากฏในปูนปั้นระดับหอแจกวัดโพธาราม ในช่วงเวลาที่ได้ลงพื้นที่ศึกษานั้นพบว่ามี 4 สีหลัก 2) ลวดลายที่ใช้ในของที่ระลึก พบว่าหลังจากใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการถอดแบบแล้วสามารถนำไปใช้กับงานได้หลากหลาย อีกทั้งยังดูร่วมสมัย แบบร่างผลิตภัณฑ์ พบว่าแนวความคิด “เงี้ยวจ้าวอย่างสงบ” ต้นแบบมีความสนุกสนาน จากแบบร่างที่ทดลองนำลายบรรจุลงบนผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ พบว่าเหมาะแก่กลุ่มเป้าหมายที่อายุ 20-29 ปีมีความร่าเริงสดใส สนุกสนาน

คำสำคัญ: สินค้าที่ระลึก, ปูนปั้นประดับ, วัดโพธาราม

* Corresponding author: วรารุณี ทิวะสิงห์
E-mail: apibaanbumroong@gmail.com

Abstract

The objective of this research was to design souvenirs inspired from Sermon Hall Relief Sculpture of Photharam Temple. The research method was to visit the study area to collect data using surveys to Photharam Temple, Nadun District, Mahasarakham Province. To analyze and classify the information obtained. Then create a design idea to design a souvenir. The results of the study found that 1) The stucco was built along with the sermon hall in 1922. A total of 226 images were found, grouped into 11 groups, the colors appearing in the stucco sculpture of the sermon hall of Wat Photharam. During the researcher's visit to the study site, it was found that there were 4 main colors, 2) Patterns used in souvenirs drafts found after using a computer program to assist in the reproduction, it can be applied to a variety of tasks. It also looks contemporary. Product drafts found that the concept of "Chiaochao Yang Sa ngop" prototype was enjoyable. From the drafts, the researcher tried to put patterns on various products, it was found that they were suitable for the target group aged 20-29 years old. Who were cheerful and enjoyable.

Keywords: Souvenir, Stucco Sculpture, Po-Tha-Ram Temple

บทนำ

วัดโพธาราม ตั้งอยู่ ม.5 ต.ดงบัง อ.นาคนูน จ.มหาสารคาม ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2143 ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2451 ในวัดมีอาคารประกอบด้วย หอพระไตรปิฎก (กลางน้ำ), อุโบสถ (ลิม) กว้าง 14 เมตร ยาว 20 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2451 และศาลาการเปรียญ (หอแจก) กว้าง 18 เมตร ยาว 22 เมตร สร้างเมื่อ พ.ศ. 2465 (กรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, 2536) สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ม.ป.ป.) ศึกษาประวัติ วัดโพธารามไว้ว่า เป็นวัดที่สร้างขึ้นโดยชาวลาวที่อพยพมาจากเวียงจันทน์ ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 เดิมมีชื่อว่า “วัดโพธิ์ทอง” เปลี่ยนเป็น “วัดโพธาราม” เมื่อ พ.ศ. 2485 โดยมีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับวัดโพธารามไว้ยกตัวอย่าง เช่น การศึกษาเรื่อง

“กระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง วัดโพธารามและวัดป่าเลไลยก์ จ.มหาสารคาม” ผู้ศึกษา พรเพ็ญ บัญญาทิพย์ (2556) มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) แนวทางการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน 2) แนวทางการวางแผนขั้นตอนการดำเนินงาน 3) แนวทางการจัดตั้งกลุ่มกิจกรรม โดยมุ่งเน้นไปยัง ชูปแต่้มหรือจิตรกรรมฝาผนังที่ลิม เป็นการศึกษาไปในทิศทางเดียวกันกับเรื่อง “แนวทางในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่น: กรณีศึกษาการจัดการลิมและชูปแต่้ม ต.ดงบัง อ.นาตุณ จ.มหาสารคาม” ผู้ศึกษาคือ สุนทรชัย ขอบยศ (2562) โดยพบว่ามีเครือข่ายในการดำเนินงานเกี่ยวกับการสืบทอดและอนุรักษ์ลิมและชูปแต่้ม แต่ก็พบอุปสรรคด้านกฎหมายบางประการที่ทำให้การบูรณะสิ่งก่อสร้างล่าช้า อำภา บัวระภา (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความสัมพันธ์ของชูปแต่้มกับภูมิทัศน์ชุมชน” โดยศึกษา ชูปแต่้ม (จิตรกรรมฝาผนัง) 3 แห่ง คือ 1) วัดโพธาราม 2) วัดป่าเลไลยก์ 3) วัดยางทวง จ.มหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ภาพวิถีชีวิตที่ปรากฏในชูปแต่้มส่วนใหญ่สอดคล้องกับภูมิทัศน์ของชุมชน โดยจะมีบางสิ่งที่สูญหายไปบ้างตามปัจจัยต่าง ๆ งานเกี่ยวกับวัดโพธารามที่มีผู้ศึกษาไว้โดยมากจะมุ่งเป้าไปที่ “ลิม” และ “ชูปแต่้ม” เป็นหลัก ซึ่งในบริเวณวัดยังมีอาคารอีก 1 หลังที่มีความน่าสนใจ มีอายุมาก นั่นคือ “หอแจก” ซึ่งยังมีข้อมูลการศึกษาไม่มาก ผู้ที่ศึกษาส่วนใหญ่ จะทำการศึกษาเกี่ยวกับชูปแต่้มของวัดนี้

หอแจก (ศาลาการเปรียญ) วัดโพธาราม เป็นศาสนาคารที่มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรม ที่ได้รับอิทธิพลเชิงช่างจากเวียดนาม ปรากฏประติมากรรมปูนปั้นประดับทั้งภายในและภายนอกอาคาร (สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ม.ป.ป.) ซึ่งมีรูปแบบที่แปลกตาพิสดารไปจากที่อื่น ๆ มีการผสมระหว่างรูปร่างบุคคลกับสัตว์ สัตว์กับสัตว์ มีความเหนือจริง ไม่เคร่งขรึม และน่าขบขัน สามารถทำให้ผู้วิจัยสะเทือนใจและอยากนำมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรมของ อ.นาตุณ ได้แก่ พระธาตุนาตุณ กุสันตรัตน์ ลิมวัดป่าเลไลยก์ (ที่ตั้งวัดป่าเลไลยก์ ในปัจจุบันตั้งเป็นหมู่บ้านชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี) เป็นต้น สถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าวมีระยะทางไม่ไกลจากวัดโพธาราม และยังมีงานเทศกาล “ฮักแพงเบ็งแกงชูปแต่้ม” ที่จัดขึ้นโดยการร่วมมือจากเครือข่ายซึ่งเป็นเทศกาลเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของชุมชนตำบลดงบังที่มีชื่อเสียงระดับจังหวัด จึงเห็นแนวทางในการนำลวดลายปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบสินค้าที่ระลึก ซึ่งจะเป็นแนวทางสร้างรายได้แก่ท้องถิ่นควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวของอำเภอ

นาดูนและจังหวัดมหาสารคามได้ในอนาคตเนื่องจากขณะที่ทำการศึกษายังไม่มีกรรวมกลุ่มการผลิตสินค้าที่ระลึกจำหน่ายในชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ลวดลายปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อออกแบบที่ระลึกจากแรงบันดาลใจประติมากรรมปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษารวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์คือ เพื่อออกแบบสินค้าที่ระลึกจากปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม
2. ขอบเขตด้านพื้นที่วิจัย ได้กำหนดพื้นที่ทำการศึกษาคือ วัดโพธาราม บ.ดงบัง หมู่ 5 ต.ดงบัง อ.นาดูน จ.มหาสารคาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้กลุ่มเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวอายุระหว่าง 20-29 ปี ออกแบบสินค้าที่ระลึกให้เหมาะสมกับกลุ่มนี้เป็นหลัก ใช้เวลาในการวิจัย 2 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสำรวจรูปแบบปูนปั้นวัดโพธาราม และ 2) แบบประเมินผลิตภัณฑ์ใช้กับผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ระดับการประเมินมี 5 ระดับ ประกอบไปด้วย 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ประเมิน ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อการออกแบบสินค้าที่ระลึก ประกอบด้วย 3 ประเด็นหลักคือ 1) ด้านประโยชน์ใช้สอย ได้แก่ สามารถใช้งานได้จริง มีการใช้งานที่เข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน และการออกแบบมีความสัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย 2) ด้านความงาม ได้แก่ มีความน่าสนใจ ดึงดูดสายตา การใช้สีเหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย ภาพประกอบมีความรู้เรื่อง และสนุกสนาน

ไม่น่าเบื่อ และ 3) ด้านความเหมาะสมของการนำลวดลายปูนปั้นมาใช้ในสินค้าที่ระลึก ได้แก่ มีการนำลวดลายมาใช้ได้อย่างเหมาะสมไม่ขัดต่อวัฒนธรรม แสดงถึงเอกลักษณ์วัดโพธาราม สามารถเป็นสินค้าที่ระลึกของชุมชนได้ และทำให้สนใจไปเที่ยวชมสถานที่จริง (วัดโพธาราม) และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ลงพื้นที่วัดโพธาราม ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม เพื่อศึกษาประวัติ ใช้แบบสำรวจรูปแบบปูนปั้นวัดโพธารามและถ่ายภาพปูนปั้นหอแจกทั้งหมด เพื่อนำไปวิเคราะห์รูปแบบ สร้างแนวทางการออกแบบสินค้าที่ระลึก ผลิตต้นแบบสินค้าที่ระลึก แสดงผลงาน ทดสอบตลาด และสรุปผลงานวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่โดยการเก็บข้อมูลมี 2 ส่วนคือ 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บข้อมูลวัดโพธาราม ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ 2) ข้อมูลเชิงปริมาณจากผลของการออกแบบที่เก็บจากกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักท่องเที่ยว (แบบประเมิน) มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าสถิติเชิงบรรยาย เช่น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ประกอบภาพถ่าย ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณนำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้แยกการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นสองส่วน คือ 1. ปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ต.ดงบัง อ.นาดูน จ.มหาสารคาม 2. การวิเคราะห์แนวทางการออกแบบสินค้าที่ระลึก

ภาพที่ 1 ตัวอย่างปูนปั้นหอแจกวัดโพธาราม ต.ดงบัง อ.นาดูน จ.มหาสารคาม

1. ปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ต.ตงบัง อ.นาตุน จ.มหาสารคาม

ปูนปั้นประดับที่ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจะปรากฏทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร อีกทั้งยังปรากฏบนหลังคา ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสำรวจนำมาสู่การวิเคราะห์ผลได้ดังนี้

1.1 รูปแบบปูนปั้น

จากการลงพื้นที่ผู้วิจัยได้ถ่ายภาพปูนปั้นประดับหอแจกทั้งหมดและได้ทำการจัดกลุ่มปูนปั้นได้ดังนี้

1) กลุ่มธาตุเจดีย์หรือบายศรี เป็นปูนปั้นที่มีลักษณะคล้ายธาตุเจดีย์หรือบายศรีสาเหตุที่ตั้งชื่อกลุ่มอย่างนี้ เนื่องจากการสัมภาษณ์ชาวบ้านในชุมชนไม่มีใครให้ความหมายภาพกลุ่มนี้ได้ จึงสังเกตเห็นว่ามีสัดส่วนคล้ายกับฐานองค์ระฆังและยอดคล้ายสัดส่วนของเจดีย์โดยยอดมีดอกไม้ทำให้นึกถึงบายศรี จึงตั้งชื่อกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มธาตุเจดีย์หรือบายศรี” ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มธาตุเจดีย์หรือบายศรี

2) กลุ่มบุคคล มีด้วยกัน 3 ลักษณะคือ 2.1) บุคคลแต่งกายคล้ายพระสงฆ์ ทั้งยืนและนั่ง 2.2) ภาพบุคคลสวมชฎา และมีทับทรวง คล้ายการทรงเครื่องแบบกษัตริย์ 2.3) ภาพบุคคล 3 ใบหน้าแต่งกายคล้ายพระสงฆ์ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มบุคคล

3) กลุ่มสัตว์ เป็นปูนปั้นที่มีจำนวนมากรองลงมาจากกลุ่มดอกไม้ โดยพบทั้งประติมากรรมนูนต่ำและลอยตัว ปรากฏทั้งสัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ 4 เท้า ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มสัตว์

4) กลุ่มบุคคลผสมสัตว์ เป็นกลุ่มที่มีการผสมระหว่างมนุษย์และสัตว์ มีตั้งแต่ภาพบุคคลปกติแต่มีมือเป็นสัตว์ จนไปถึงรูปที่มีความเป็นสัตว์มากกว่ามนุษย์คือตัวที่เป็นสัตว์ มีเพียงส่วนหัวที่เป็นมนุษย์ ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มบุคคลผสมสัตว์

5) กลุ่มสัตว์ผสมสัตว์ เป็นกลุ่มที่มีความแปลกตาอีกกลุ่มหนึ่งคือ มีการผสมสัตว์เข้ากับสัตว์ โดยบางรูปมีการผสมสัตว์ 3-4 ชนิดเข้าด้วยกันแล้วแต่มุมมองของแต่ละคน โดยจะปรากฏที่ผนังหอแจกภายนอก 2 รูป ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มสัตว์ผสมสัตว์

6) กลุ่มดอกไม้ กลุ่มปูนปั้นที่มีจำนวนมากที่สุดในการสำรวจ โดยมีหลายรูปแบบตั้งแต่จำนวนกลีบ 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 16 มีทั้งกลีบมนกลีบเหลี่ยมกลีบซ้อน ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มดอกไม้

7) กลุ่มของไข่ กลุ่มของไข่ปรากฏคือแจกันหรือกระถางดอกไม้ รูปคล้ายตาลปัตรและรูปกลมมีฐานคล้ายม้วนสายสิญวางบนพาน ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มเครื่องใช้

8) กลุ่มลายเครือเถา เป็นลายที่ประกอบด้วยลายดอกไม้แต่มีลายเชื่อมระหว่างดอก มองดูคล้ายลายเครือพีช เถาวัลย์ ดังภาพที่ 9

ภาพที่ 9 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มเครือเถา

9) กลุ่มภาพเรขาคณิต ลายที่ปรากฏคือลาย 5 เหลี่ยม และคล้ายลาย 4 เหลี่ยม ข้าวหลามตัด ดังภาพที่ 10

ภาพที่ 10 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มเรขาคณิต

10) กลุ่มพลสังข์บันได เป็นกลุ่มที่เป็นประติมากรรมลอยตัว ปรากฏ 4 รูปที่บันไดทางขึ้นด้านทิศตะวันออกและตะวันตกของหอแจก ดังภาพที่ 11

ภาพที่ 11 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มพลสิงห์บันได

11) กลุ่มภาพอื่น ๆ แบ่งเป็นสองกลุ่มย่อยคือ เป็นปูนปั้นลายประดับกรอบหน้าต่างและ ไม่ทราบว่าเป็นรูปอะไร ดังภาพที่ 12

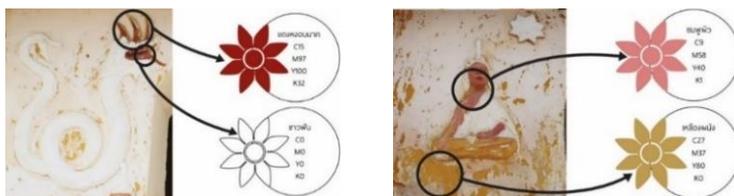

ภาพที่ 12 ตัวอย่างภาพปูนปั้นกลุ่มอื่น ๆ (ซ้าย กรอบประตู,ขวา ยอดหลังคา)

จากการวิเคราะห์ภาพปูนปั้นประดับพบว่ามีจำนวน 266 รูป จำแนกจากความหลากหลายด้านรูปแบบได้ถึง 11 กลุ่ม ในแต่ละกลุ่มจะมีรายละเอียดที่แตกต่างกันเช่น ในกลุ่มบุคคลนั้นมีทั้งทำนั่งและทำยืน ในกลุ่มสัตว์มีทั้งประเภทสัตว์สี่ขา สัตว์เลื้อยคลาน ในกลุ่มบุคคลผสมสัตว์ มีทั้งผสมกับสัตว์สี่ขา ผสมกับนก ทำให้ได้รับสุนทรียภาพจากปูนปั้นประดับนี้ คือความหลากหลายในรูปแบบปูนปั้นซึ่งจะนำไปใช้ในการคิดแนวทางการออกแบบต่อไป

1.2 สีที่ปรากฏในปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม

จากการศึกษาผู้วิจัยพบสีที่ปรากฏ 4 สีด้วยกันตามภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 13 ภาพรหัสสีที่ได้จากปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม

- 1) สีแดงหงอนนาค พบมากที่หงอนนาค ริมฝีปากและลิ้นสัตว์
- 2) สีขาวฟัน พบมากที่ฟันและผิวของสัตว์ แต่ที่ตั้งชื่อว่าสีขาวฟันนั้นเพราะลำตัวของสัตว์ปรากฏมีการทาสีอื่นด้วย แต่ที่ฟันปรากฏว่ามีเพียงสีขาวเท่านั้น
- 3) สีชมพูผิว พบมากในการใช้ทาสีผิวหนังภาพบุคคล
- 4) สีเหลืองผนัง เป็นได้ว่าเป็นสีดั้งเดิมของห่อแจกหลังนี้ก่อนมีการบูรณะครั้งล่าสุดโดยไม่ทราบว่ามีบูรณะเมื่อใด

ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสร้างรหัสสีแบบการพิมพ์โดยเป็นระบบมาตรฐานสากลเพื่อถ่ายทอดการนำไปใช้ในงานออกแบบต่อไปทั้งนี้เพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการให้สี อีกทั้งยังเพิ่มสีรองเพื่อใช้ร่วมกับสีหลักเพื่อให้การออกแบบมีลูกเล่นและความสวยงามมากยิ่งขึ้น

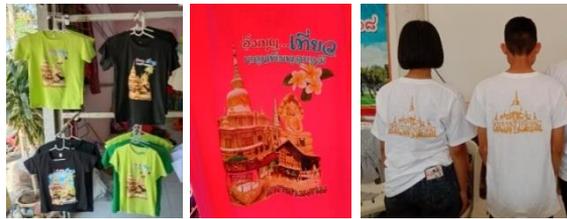

ภาพที่ 14 ภาพรหัสสีหลักและสีรอง

จากการวิเคราะห์ปูนปั้นประดับห่อแจกวัดโพธาราม ต.ตงบัง อ.นาตาล จ.มหาสารคาม ผู้วิจัยพบว่า สีของปูนปั้นที่ปรากฏอย่างโดดเด่นมีเพียง 4 สี ปูนปั้นประดับมีจุดเด่นคือรูปแบบปูนปั้นที่มีความหลากหลาย ทำทางลีลาของปูนปั้นหลายรูปมีความเหนือจริง ได้เห็นแล้วเกิดรอยยิ้ม ดูสนุกสนาน โดยสามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่มีอายุระหว่าง 20 - 29 ปี นำลักษณะสองส่วนนี้ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบสินค้าที่ระลึกต่อไป

2. ออกแบบสินค้าที่ระลึก

สภาพปัจจุบันของพื้นที่วิจัยยังไม่มีสินค้าที่ระลึกเป็นของชุมชน หรือการนำแรงบันดาลใจจากสิ่งที่มีในชุมชนไปสร้างเป็นสินค้า จะใกล้เคียงกับงานของผู้วิจัยมากที่สุดคือสินค้าที่ระลึกบริเวณรอบพระธาตุนาาดูน เป็นเสื้อยืดลายที่นำลวดลายภาพถ่ายพระธาตุนาาดูนมาตกแต่งภาพและพิมพ์ลงบนเสื้อยืด ในการออกแบบสินค้าที่ระลึกในครั้งนี้เป็น การสร้างสรรค์แนวทางใหม่ จึงนำไปสู่การหาความต้องการของกลุ่มเป้าหมายเพื่อออกแบบสินค้าที่ระลึก

ภาพที่ 16 ภาพตัวอย่างเสื้อยืดสินค้าที่ระลึกพระธาตุนาดูน

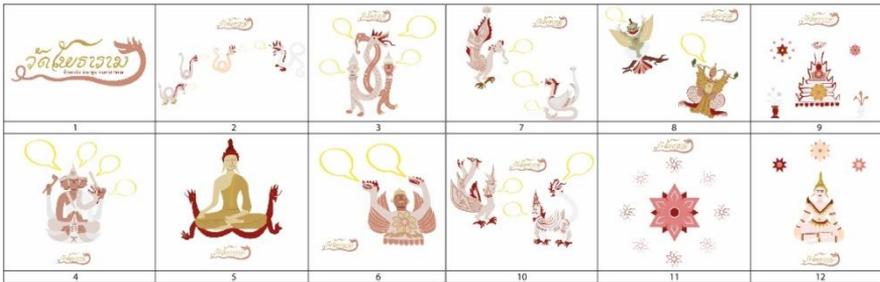
วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวอายุ 20 – 29 ปี เป็นกลุ่มวัยรุ่นตอนปลายที่มีรายได้ อยู่ประมาณ 8,000 – 18,000 บาท/เดือน ในกลุ่มนี้จะความหลากหลายเนื่องจากคาบเกี่ยวการ เป็นนักศึกษาและผู้ทำงานแล้ว แต่ยังมีรายได้ไม่มาก มีความสนุกสนานคล้ายกับวัยรุ่นอยู่ ชอบสีสันสดใส มีอารมณ์ขัน ชอบเดินทางท่องเที่ยวหาประสบการณ์ใหม่ ชอบเรียนรู้อะไรใหม่ มีไฟในการสร้างสรรค์ สนใจในศิลปะและวัฒนธรรมในรูปแบบเข้าถึงง่าย จึงเลือกพื้นที่ในการ สัมภาษณ์และสังเกต ณ ร้านขายของที่ระลึกบริเวณรอบพระธาตุนาดูน อำเภอนาดูน จังหวัด มหาสารคามซึ่งอยู่ห่างจากพื้นที่วิจัยประมาณ 6 กิโลเมตร เนื่องจากเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่มี ชื่อเสียงของจังหวัดมหาสารคาม มีนักท่องเที่ยวหลากหลายกลุ่มอายุ และผู้จำหน่ายสินค้า ที่ระลึกที่สามารถให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ได้

มีแนวทางการออกแบบคือการนำลายปูนปั้นมาใช้เป็นภาพในสินค้าที่ระลึกโดยเลือก ที่จะบรรจุลายลงไปบนผลิตภัณฑ์พื้นฐานที่สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย เมื่อทำออกมา จำหน่ายจริงจะมีราคาถูก ไปจนถึงระดับกลาง โดยเลือกผลิตภัณฑ์คือ เสื้อยืด แก้วกาแฟ ถุงผ้า โปสการ์ด สติกเกอร์ และโปสเตอร์ โดยมีการจำหน่ายต่อชิ้นอยู่ระหว่าง 30 – 500 บาท เป็นราคาที่กลุ่มเป้าหมายสามารถเข้าถึงได้

แนวคิด (concept) ที่สร้างขึ้นมีชื่อว่า “เจี้ยวจ้าวอย่างสงบ” เนื่องจากปูนปั้นหลายรูป ที่พบ ณ หอแจกวัดโพธาราม มีท่วงท่าที่หลากหลายให้ความรู้สึก สนุกสนานเมื่อได้ชม และยังมี การอ้าปากเหมือนกับว่าปูนปั้นเหล่านั้นกำลังสื่อสารกันเอง หรือสื่อสารกับผู้คน ปรากฏเฉพาะ ปูนปั้นรูปสัตว์ แตกต่างจากปูนปั้นภาพบุคคล เพราะจะไม่อ้าปาก บางรูปปั้นหลับตา ให้ความ สงบเย็น ไม่โหวกเหวกโวยวาย ให้ความรู้สึกถึงความมีศิลปะ สมาธิ ปัญญา ซึ่งจุดนี้เป็นจินตนาการ และทัศนที่ได้รับความนิยมภาพมาจากการลงพื้นที่จึงนำเอาความรู้สึกนี้มาใช้โดยการ จัด องค์ประกอบให้ลายปูนปั้นบางภาพมาใช้ร่วมกันใส่กล่องคำพูดเพื่อให้คล้ายกับว่าลายปูนปั้น ในสินค้าที่ระลึกกำลังสนทนากัน

2.1 ลวดลายที่ใช้ในของที่ระลึก

ลวดลายที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้บรรจุลงผลิตภัณฑ์มีทั้งหมด 13 ลาย ซึ่งแต่ละผลิตภัณฑ์อาจจะมีการประยุกต์ใช้แตกต่างกันบ้างเล็กน้อย หรือบางผลิตภัณฑ์ไม่มีบางลวดลายขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ

ภาพที่ 16 ลวดลาย 12 ลาย (ลวดลายที่ 13 คือการนำทั้ง 12 ลวดลายมาประกอบกัน)

ลายที่ 1 ทำการออกแบบตราสินค้าเพื่อใช้เป็นภาพแทนผลิตภัณฑ์ที่มีแรงบันดาลใจจากปูนปั้นหอแจกวัดโพธาราม โดยออกแบบให้ตัวอักษรคำว่า “วัดโพธาราม” เป็นตัวเขียนขึ้นใหม่มีการขมวดหัว หรือหางในสระโอซึ่งมีที่มาจาก การขมวดหัวของปูนปั้นตัวนาคที่ปรากฏบนหอแจก และใช้ตัวนาคเป็นฐานของข้อความทั้งหมดเพื่อเชื่อมโยงกับแรงบันดาลใจนั่นเอง

ลายที่ 2 ภาพที่นำลายคล้ายนาค 4 ตัวมารวมกันและจัดองค์ประกอบให้รู้สึกว่ามีบทสนทนาถามกันเหมือนพวกพ้องเดียวกันคุยกัน ทำให้มีความน่าสนใจมากกว่ามี 1 ตัว

ลายที่ 3 ปูนปั้นภาพหนึ่งทางผนังภายนอกทิศเหนือที่มีความแปลกประหลาดภาพหนึ่ง โดยเหมือนจะเป็นสิ่งมีชีวิต 2 ตัว แต่ 1 ตัวมี 2 หัว สิ่งมีชีวิต 2 ตัวนี้เกี่ยวพันกันอยู่ โดยไม่นำลวดลายอื่นมาประกอบร่วมเนื่องจากลวดลายนี้มีความโดดเด่นในตัวเองอยู่แล้ว

ลายที่ 4 ภาพบุคคลแต่งกายคล้ายพระสงฆ์แต่มี ใบหน้า และมีสัตว์คล้ายนาคอยู่ที่ไหล่ เป็น 1 รูป รูปนี้มีความน่าสนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากทำให้นึกถึงพระคิเวในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู

ลายที่ 5 ภาพบุคคลแต่งกายคล้ายพระสงฆ์ นั่งบนนาค 2 ตัว เป็นรูปที่ดูน่าสนใจและสงบ

ลายที่ 6 ภาพบุคคลผสมสัตว์ แสดงเป็นลวดลายเดี่ยวเนื่องจากมีความพิเศษเพราะเป็นบุคคลลำตัวมีเพียงท่อนบนมีปีก และมีมือเป็นหัวนาค ดูแล้วเหมือนคนเซ็ดหุ่นมือ

ลายที่ 7 รูปของปูนปั้น 2 รูป ตัวซ้ายคล้ายนกมีหัวเป็นช้าง ตัวขวาเป็นนกกผสมกับนาค เป็นการนำสองลวดลายมาผสมเข้าด้วยกัน เพื่อสร้างจินตนาการแก่ผู้ได้ชมว่าสัตว์ 2 ตัวนี้ คอยกันได้

ลายที่ 8 ภาพคล้ายครุฑทั้ง 2 ตัว แต่ตัวซ้ายมีใบหน้าเป็นนกกจากจะงอยปาก ตัวขวามีใบหน้าเป็นมนุษย์ เป็นการแสดง 2 ลวดลายประกอบกัน แสดงถึงที่แห่งนี้มีลวดลายครุฑ 2 รูปแบบ

ลายที่ 9 นำรูปปูนปั้น 4 รูปมาประกอบกัน ภาพประธาน (กลาง) คือภาพกลุ่มเจดีย์ และใช้ภาพแจกันหรือกระถางต้นไม้ มาประกอบส่วนด้านล่าง ด้านบนนำภาพกลุ่มดอกไม้ มาประกอบ จัดองค์ประกอบแบบสมดุลสองข้างเท่ากัน ทำให้ดูเป็นภาพทิวทัศน์ของเจดีย์ และสวน

ลายที่ 10 ภาพที่นำรูปปูนปั้น 2 รูป มาประกอบกันให้เหมือนมีการสนทนากัน โดยสิ่งมีชีวิต 2 ตัวนี้มีลักษณะคล้าย ๆ คือมีหน้าเป็นมนุษย์ มีปีก เท่าเมื่อนก หางเป็นสัตว์ จัดองค์ประกอบเหมือนกับลายที่ 7

ลายที่ 11 นำลายดอกไม้ 2 แบบมาประกอบกัน ทำให้เกิดลายน้อยใหญ่ เรียงตัวเป็น ภาพดาวเพดาน

ลายที่ 12 นำภาพบุคคลทรงเครื่องคล้ายกษัตริย์เป็นประธานและนำลายดอกไม้ 2 แบบมาประกอบส่วนบน แสดงตอนพระพุทธเจ้าแสดงองค์เป็นจักรพรรดิราชาคติเรื่องชมพู บดีสูตร

ลายที่ 13 ลายที่นำทุกภาพที่ทำการคัดลอก มาจัดองค์ประกอบเข้าด้วยกัน ให้ผู้ที่ได้ ชมเข้าถึงแนวความคิด “เจียวจ้าวอย่างสงบ” เนื่องจากเกือบทุกตัวละครที่ปรากฏอยู่ในลายนี้ ได้ใส่กล่องคำพูดเข้าไปเพื่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกว่ามีการสนทนากันเกิดขึ้น ไม่ใส่คำพูดเข้าไปเพราะเป็นการสื่อสารที่เจียบสงบ

2.2 แบบร่างผลิตภัณฑ์

2.2.1 เสื้อยืด เป็นการนำลวดลายบรรจุลงในเสื้อยืดสีเหลืองเพราะได้แนวคิด จากการลงพื้นที่วิจัย พบว่าสีพื้นของผนังหอแจกันนั้นมีสีเหลืองก่อนจะถูกทาทับด้วยสีขาว อีกทั้งผู้วิจัยคิดว่าสีเหลืองมีส่วนในการกระตุ้นการดึงดูดสายตาในกลุ่มเป้าหมายได้ดีและเป็น เอกภาพกับสีที่ใช้ในการสร้างลวดลายอีกด้วย

2.2.2 แก้วกาแฟ มีการนำเกือบทุกลวดลายที่จัดองค์ประกอบไว้มาบรรจุในแก้วกาแฟสีขาวเนื่องจากง่ายต่อการผลิตเพราะมีราคาถูกและหาได้ง่าย ลายที่ไม่ได้นำมาบรรจุในแก้วกาแฟคือ ลายที่รวมทุกตัวลวดลายเพราะพื้นที่ในการพิมพ์ภาพมีน้อย เมื่อนำมาลงจะทำให้ลายเล็กจนมองไม่ชัด

2.2.3 ถุงผ้า เนื่องจากในปัจจุบันมีการลดใช้ถุงพลาสติกจากห้างร้านและร้านสะดวกซื้อ จะเป็นค่านิยมและความต้องการใช้ถุงผ้าในชีวิตประจำวัน จึงเลือกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่บรรจุลงไปด้วย

2.2.4 โปสการ์ด ขนาด 5x7 นิ้ว สามารถส่งไปรษณีย์เพื่อบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และสามารถซื้อเป็นของสะสมตกแต่งห้องได้อีกด้วย

2.2.5 สติกเกอร์ นำลวดลายทุกลายมาประกอบกันในขนาดกระดาษ 20x29 ซม. (พอดีกระดาษ A4) สามารถแกะติดสิ่งของต่าง ๆ นักเรียนนักศึกษาที่มาทัศนศึกษาสามารถซื้อไปติดสมุดบันทึก

2.2.6 โปสเตอร์ (ภาพติดผนัง) สามารถใช้ตกแต่งผนังที่พักอาศัย มีขนาด 80x60 ซม. โดยจะมีการรวบรวมลายปูนปั้นที่คัดลอกลายมาบรรจุไว้ทั้งหมด

ภาพที่ 17 ผลงานการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก 6 ประเภท ประกอบไปด้วย เสื้อยืด แก้วกาแฟ ถุงผ้า โปสการ์ด สติกเกอร์ และโปสเตอร์

สรุปผลการวิจัย

1. ปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ต.ตงบัง อ.นาตุบ จ.มหาสารคาม

1.1 รูปแบบปูนปั้น ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาออกมาโดยสร้างเป็นตารางเพื่อง่ายต่อการอ่านข้อมูลจำนวนและกลุ่มของปูนปั้นไว้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงหมวดหมู่และจำนวนของปูนปั้นที่พบ

ที่	ภาพปูนปั้น	ตะวันออก ภายนอก	ใต้ ภายนอก	ตะวันตก ภายนอก	เหนือ ภายนอก	ตะวันออก ภายใน	ใต้ ภายใน	ตะวันตก ภายใน	เหนือ ภายใน	หลังคา	รวม
1	คล้ายเจดีย์	2	-	-	-	-	-	-	-	-	2
2	บุคคล	3	8	1	3	3	4	-	-	4	26
3	สัตว์	2	7	-	1	-	1	-	-	62	73
4	บุคคลผสมสัตว์	1	1	1	4	-	1	-	-	2	10
5	สัตว์ผสมสัตว์	-	-	-	2	-	-	-	-	-	2
6	ลายดอกไม้	25	23	21	16	14	1	21	3	-	124
7	สิ่งของเครื่องใช้	3	4	-	1	1	-	-	-	-	9
8	เครือเถา	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3
9	เรขาคณิต	1	1	1	2	2	-	1	1	-	9
10	พลสีหีบไม้	2	-	2	-	-	-	-	-	-	4
11	อื่นๆ	-	-	-	1	กรอบ1	-	-	กรอบ1	ยอด1	4
	รวม	40	45	27	30	21	7	22	5	69	266

กล่าวโดยสรุปคือหอแจกวัดโพธาราม ผู้วิจัยพบปูนปั้นทั้งหมด 266 รูป ซึ่งปรากฏอยู่บนหลังคาและผนังทุกทิศ ทั้งภายในและภายนอกตัวอาคาร โดยแบ่งได้ 11 กลุ่ม กลุ่มที่พบมากที่สุดในการแสดงไว้คือกลุ่มที่ 6 กลุ่มดอกไม้ กลุ่มที่พบน้อยที่สุดคือ กลุ่มที่ 1 กลุ่มคล้ายเจดีย์ และกลุ่มที่ 3 กลุ่มสัตว์ผสมสัตว์

1.2 สีที่ปรากฏในปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ผู้วิจัยพบมี 4 สี ดังนี้ 1) สีแดง หงอนนาค ได้ชื่อจากตำแหน่งที่ปรากฏสี โดยมากพบที่หงอนนาค และลิ้นของสัตว์ 2) ชมพูผิว ได้ชื่อจากเป็นสีผิวหนังของบุคคล 3) ขาวฟัน ได้ชื่อจากเป็นสีของฟันสัตว์ และ 4) เหลืองผนัง เนื่องจากสีชั้นบนสุดลอกออกให้เห็นสีเก่าซึ่งเป็นสีเหลือง

ภาพที่ 18 ภาพสีหลัก 4 สีและสีรอง 8 สี

ผู้วิจัยได้เลือกสีรองที่มาใช้กับสีหลักเพื่อให้เกิดมิติของภาพมากขึ้นในการลอกลายปูนปั้น โดยมีสีรองอีก 8 สี เท่ากับสีที่ใช้มี 12 สี โดยใช้สีหลักการระดับของสี และสีข้างเคียงตามทฤษฎีสี

2. การออกแบบสินค้าที่ระลึก

ในการออกแบบครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวความคิดคือ “เจี้ยวจ้าวอย่างสงบ” เนื่องมาจากความรู้สึกของผู้วิจัยที่มีต่อการได้ชมปูนปั้นประดับหอแจกขณะลงพื้นที่วัดโพธาราม ตำบลบังอำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม รูปปั้นจำนวนมากที่อัปาท เหมือนจะเปล่งคำพูดสนทนากันเอง หรือทักทายเจรจาสื่อสารกับผู้ที่เดินผ่านไปมาที่หอแจก แต่ยังคงอยู่ในความสงบ ราบรื่น ร่มเย็น

2.1 ลวดลายที่ใช้ในสินค้าที่ระลึก นำลวดลายที่โดดเด่นคัดลอกโดยใช้คอมพิวเตอร์ในการสร้างภาพขึ้นมาเพื่อนำไปใช้กับการผลิตสินค้าที่ระลึก โดยได้คัดลอกออกมา 21 รูป อีกทั้งยังได้ออกแบบตราสินค้า “วัดโพธาราม” อีก 1 ลายจาก นั้นนำมาจัดองค์ประกอบเพื่อให้ตรงกับแนวความคิด “เจี้ยวจ้าว” โดยนำรูปที่คัดลอกมารวมเป็นลายเพื่อนำไปบรรจุลงผลิตภัณฑ์ได้ 12 ลาย รวมทั้งหมดได้ลายเพื่อบรรจุลงผลิตภัณฑ์ทั้งหมด 13 ลาย

2.2 แบบร่างผลิตภัณฑ์ เลือกบรรจุลายที่จัดองค์ประกอบแล้วลงบนผลิตภัณฑ์ 6 ผลิตภัณฑ์ดังนี้

1) เสื้อยืด มีแบบร่างทั้งหมด 12 ชิ้น บรรจุลายลงไป 12 ลาย นอกจากลายตราสินค้า “วัดโพธาราม” เนื่องจาก 12 มีตราสินค้าอยู่ในลายอยู่แล้ว

2) แก้วกาแฟ มีแบบร่างทั้งหมด 12 ชิ้น บรรจุลายลงไป 12 ลาย นอกจากลายที่รวมทุกภาพ เพราะพื้นที่ในการวางลายมีน้อยจึงใช้ตราสินค้า “โพธาราม” บรรจุลงไปแทน

3) ถุงผ้า มีแบบร่างทั้งหมด 12 ชิ้น บรรจุลายลงไป 12 ลาย นอกจากลายตราสินค้า “วัดโพธาราม” เนื่องจาก 12 มีตราสินค้าอยู่ในลายอยู่แล้ว

4) โปสการ์ด ขนาด 5x7 นิ้ว 1 ชุด มี 12 ใบ มีการจัดองค์ประกอบลายใหม่ 2 ลาย

5) สติกเกอร์ ขนาด 20x29 ซม. แบบ เป็นลายที่รวมทุกลายที่ได้คัดลอก

6) โปสเตอร์ ขนาด 80x60 ซม. 1 แบบ เป็นลายที่รวมทุกลายที่ได้คัดลอก เหมือนกับสติกเกอร์แต่มีพื้นหลังเป็นสีเหลืองไล่โทนสีเพิ่มความสะดุดตาเมื่อติดอยู่บนผนัง

หลังจากทำการออกแบบสินค้าที่ระลึกแล้วเสร็จ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เป็นผู้ประเมินแบบร่างสินค้าที่ระลึก

ผลการประเมินแบบร่างผลิตภัณฑ์มีดังต่อไปนี้

- 1) เสื้อยืด คະแนนเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับดี ควรเพิ่มสีที่สื่อถึงปูนปั้น เพื่อเพิ่มความหลากหลาย และเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ และอาจใช้สีสื่อที่แสดงถึงวัฒนธรรมพื้นถิ่น เพื่อให้มีความน่าสนใจ
- 2) แก้วกาแฟ คະแนนเฉลี่ย 3.95 อยู่ในระดับดี ลวดลายของผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ
- 3) ถุงผ้า คະแนนเฉลี่ย 3.99 อยู่ในระดับดี ควรเพิ่มสีของถุงผ้าให้มีความหลากหลาย เพื่อเพิ่มความน่าสนใจ ในตัวผลิตภัณฑ์
- 4) โปสการ์ด คະแนนเฉลี่ย 3.88 อยู่ในระดับพอควร ควรเพิ่มเติมสีพื้นหลัง จะได้มีความหลากหลายมากขึ้น
- 5) สติกเกอร์ คະแนนเฉลี่ย 3.86 อยู่ในระดับดี ถ้ามีการปรับเลือกสีอาจทำให้งานมีความเด่นชัดมากขึ้น
- 6) โปสเตอร์ คະแนนเฉลี่ย 3.68 อยู่ในระดับดี ถ้ามีการปรับเลือกสีอาจทำให้งานมีความเด่นชัดมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะในเรื่องสีของผลิตภัณฑ์อาจเพราะสีของตัวผลิตภัณฑ์ไม่หลากหลาย เช่น สีเสื้อมีแค่สีเหลือง แก้วและถุงมีแค่สีขาว แตกต่างกันแค่ลวดลายที่บรรจุลงไป ทั้งนี้เป็นเพราะเวลาที่ได้คิดงานออกแบบได้คิดถึงข้อจำกัดของทุนในการผลิตต้นแบบเนื่องจากใช้ทุนตนเองซึ่งมีจำกัดจึงคิดผลิตภัณฑ์ที่มีสีพื้นฐานและหาได้ง่ายจะได้เป็นการประหยัดงบประมาณในการทำงาน และสอดคล้องกับการเริ่มต้นที่ชุมชนจะสามารถผลิตสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายได้ต้องมีการลงทุนน้อยที่สุด ซึ่งถ้าปรับแก้ตามข้อเสนอแนะสามารถทำให้งานต้นแบบมีความน่าสนใจมากขึ้น

2.3 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ จัดแสดงเพื่อทดสอบตลาด ณ ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกรอบพระธาตุนาดูน ณ ห้างสรรพสินค้าในจังหวัดอุดรธานี จากการแสดงต้นแบบสินค้าที่ระลึกได้ผลตอบรับเป็นอย่างดี และได้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวให้การสนใจจากการสัมภาษณ์เจ้าของร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึกบริเวณรอบองค์พระธาตุนาดูน อ.นาดูน จ.มหาสารคาม ได้กล่าวถึงต้นแบบสินค้าที่ระลึกว่ามีความน่าสนใจ มีโอกาสที่จะจำหน่ายได้แต่อาจไม่ใช่สถานที่รอบองค์พระธาตุนาดูน เพราะนักท่องเที่ยวไม่รู้จักวัดโพธาราม ถ้าจำหน่ายที่รอบองค์พระธาตุก็ต้องเป็นภาพเกี่ยวกับพระธาตุนาดูนเป็นหลักจึงจะจำหน่ายได้

การจัดแสดง ณ ห้างสรรพสินค้าในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งเป็นสถานที่ทดสอบตลาดที่อยู่ นอกพื้นที่วิจัย เนื่องจากได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า ถ้าความงามนั้นมีหลักการเป็นสากล คนนอก วัฒนธรรมก็สามารถประทับใจงานที่มาจากคนละวัฒนธรรมได้ เช่น คนไทยซาบซึ้งเพลง ต่างชาติ เป็นต้น

อภิปรายผล

1. ปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ต.ตงบัง อ.นาตุน จ.มหาสารคาม

1.1 ด้านรูปแบบ พบว่าปูนปั้นสร้างพร้อมกับหอแจกเมื่อ พ.ศ 2465 โดยตัวอาคาร มีลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากช่างเวียดนามในสมัยนั้น ปูนปั้นประดับมีลักษณะแตกต่างจาก ศิลปะจากส่วนกลางหรือกรุงเทพฯ เป็นอย่างมากเรื่องฝีมือเชิงช่าง สัดส่วน และความคิด สร้างสรรค์ จากการศึกษาทำให้ทราบว่ายังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาปูนปั้นประดับหอแจกวัด โพธารามในเชิงลึก ถึงคติความเชื่อ ในการทำวิจัยครั้งนี้ได้พยายามสัมภาษณ์ชาวบ้าน พระสงฆ์ เกี่ยวกับคติความเชื่อของลวดลายปูนปั้นแล้ว แต่ไม่สามารถมีผู้ใดให้ข้อมูลได้มากไปกว่าที่ศึกษา ไว้วันเดียว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาในอนาคต สอดคล้องกับ ขวลิขิต อธิปัตยกุล (2561) กล่าวว่า งานก่อสร้างของช่างญวนในภาคอีสานมีพัฒนาการไม่น้อยไปกว่า 40 ปี มีการประยุกต์ ความคิดสร้างสรรค์ในการประดับสิ่งก่อสร้าง วัดโพธารามเป็นหลักฐานสำคัญในเรื่องนี้ รูปปั้น คน สัตว์ รูปร่างแปลกประหลาด คืองานที่แหวกแตกต่างไปจากที่อื่น ๆ แต่เชื่อมั่นว่าลวดลาย ประดับเหล่านั้นแสดงออกถึงความหมายที่เป็นเป็นสิริมงคลทั้งสิ้น

ปูนปั้นประดับ พบทั้งหมด 226 รูป จัดกลุ่มได้ 11 กลุ่ม โดยเก็บภาพไว้ทั้งหมด จำแนกวิเคราะห์เป็นสารสนเทศเพื่อเป็นฐานข้อมูลแก่เครือข่ายในการบูรณะซ่อมแซมในภาย ภาคนั้นหากเกิดการชำรุดเสียหาย สอดคล้องกับงานของ สุนทรชัย ขอบยศ (2562) ที่กล่าวว่า การพัฒนาพื้นที่โดยรอบวัดโพธารามยังไม่มี การเอาใจใส่เท่าที่ควร เช่น การไม่ค่อยดูแลพื้นที่ บริเวณลิม และบริเวณหอแจก ทำให้มีขึ้นก ชาติการดูแลอย่างเป็นระบบ ซึ่งจุดนี้อาจทำให้ ศิลปกรรมในวัดโพธารามชำรุดเสียหายได้

1.2 สีที่ปรากฏในปูนปั้นประดับหอแจกวัดโพธาราม ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ ศึกษา นั้นพบ 4 สีหลัก แต่ผู้วิจัยไม่คิดว่าเป็นสีตั้งแต่สมัยสร้างหอแจกเพราะอาจจะมีการบูรณะ เนื่องจากยังมีการใช้งานอยู่ อีกทั้งผู้วิจัยยังพบจุดที่สีลอกร่อนออกมาให้เห็นสีเหลืองที่เป็นชั้นสี ก่อนหน้านี้ ไม่น่าจะได้ชั้นสีเหลืองอาจจะเคยมีสีอื่นที่เก่ากว่านี้อยู่ภายใต้ก็เป็นได้ สีที่ผู้วิจัยได้

กำหนดขึ้นเป็นการกำหนดขึ้นใช้เพียงช่วงเวลาปัจจุบันในการศึกษาวิจัยเท่านั้นไม่อาจยึดเป็นหลักหรือเอกลักษณ์อย่างถาวร สอดคล้องกับ กิตติกรณ์ บำรุงบุญ และปิยลักษณ์ โพธิวรรณ (2564) กล่าวว่า ถึงอย่างไร้อัตลักษณ์ของจังหวัดหรือแต่ละพื้นที่สามารถสิ้นไหลตามกาลเวลาได้

2. การออกแบบของที่ระลึก

2.1 ลวดลายที่ใช้ในสินค้าที่ระลึก พบว่าหลังจากใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบแล้วสามารถนำไปใช้กับงานได้หลากหลายสามารถมีของที่ระลึกแบบใหม่หรือลวดลายใหม่ออกสู่ตลาดได้เรื่อย ๆ สอดคล้องกับ พรเพ็ญ บัญญาทิพย์ (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ควรสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานหรือองค์กรที่มีทัศนคติในการร่วมรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรมโดยนำเอาศิลปวัฒนธรรมไปต่อยอดพัฒนาธุรกิจโดยสร้างสรรค์เป็นผลิตภัณฑ์และเป็นไปในทิศทางเดียวกับ ศิริณา จิตต์จรัส และคณะ (2549) ได้กล่าวไว้ว่าควรเปลี่ยนรูปแบบของผลิตภัณฑ์ทุก 6 เดือน พัฒนาให้เป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไป โดยใช้ภูมิปัญญาไทยหรือเอกลักษณ์มาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

สีของลวดลายที่ผู้วิจัยได้ใช้ในการออกแบบซึ่งได้ใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการช่วยวิเคราะห์ที่มีความเหมาะสมกับการทำงาน เนื่องจากเป็นโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีเครื่องมือให้เลือกใช้หลากหลายและตอบสนองงานด้านการตัดลวดลาย การแต่งสี การดึงสีจากภาพถ่ายสร้างเป็นชุดสี แสดงรหัสสีที่จะใช้ในการออกแบบสินค้าที่ระลึก สอดคล้องกับ วุฒินันท์ ส่งเสริม และพงษ์พิพัฒน์ สายทอง (2561) โปรแกรม Adobe Photoshop CS6 จะแสดงรหัสสีของจุด Pixel ที่เลือกขึ้นมา ซึ่งวิธีการนี้ถือเป็นจุดแข็งของโปรแกรมเนื่องจากโปรแกรมสามารถเลือกจุด Pixel จุดใดก็ได้ในภาพมาสังเคราะห์รหัสสี

2.2 แบบร่างผลิตภัณฑ์ พบว่าแนวความคิด “เจียรวิวอย่างสงบ” ต้นแบบมีความสนุกสนาน จากแบบร่างที่ผู้วิจัยทดลองนำลายบรรจุลงบนผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ พบว่าเหมาะแก่กลุ่มเป้าหมายที่อายุ 20-29 ปี หรือกลุ่มอายุที่น้อยกว่า 20 ปีก็ได้ โดยมีความร่าเริงสดใสสนุกสนาน อีกทั้งลายยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หรือสามารถสร้างเป็นประติมากรรมที่ระลึกได้ ลวดลายปูนปั้นยังดูร่วมสมัยเนื่องจากมีลวดลายที่ไม่เหมือนจริง ดูแล้วคล้ายกับรูปการ์ตูนหรือกึ่งนามธรรมในศัพท์ของงานทัศนศิลป์ สอดคล้องกับ คำภูเพชร วาณิช (2552) ได้กล่าวว่า แนวคิดในการออกแบบควรจะมีลักษณะสื่อความหมายถึงพื้นที่ศึกษา นอกจากนี้ยังต้องมีรูปแบบร่วมสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ชิงชัย ศิริธร (2562) ที่กล่าวว่า แม้จะเป็นตัวละครที่ปรากฏในหลายที่จะเป็น

ตัวเดียวกันก็ตาม การสามารถประยุกต์หรือพัฒนารูปแบบ ลวดลาย สีสันทันสมัย ตามกลุ่มเป้าหมายเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้นที่ต้องนำมาพิจารณาก่อนจะนำไปใช้

2.3 ต้นแบบผลิตภัณฑ์ มีผลตอบรับที่ดี คนทั้งในและนอกพื้นที่วิจัยให้ความสนใจ แม้เป็นการได้เห็นเป็นครั้งแรก ตรงกับข้อสันนิษฐานที่ว่า “ความงามนั้นมีหลักการเป็นสากล” ฉะนั้นงานศิลปะและงานออกแบบถ้ามีความงามอย่างสากลแล้วก็มีโอกาสที่จะจำหน่ายหรือเป็นที่ต้องการของตลาดได้ จึงมีความมองข้ามหลักการองค์ประกอบศิลป์และหลักการออกแบบ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติกรรณ์ บำรุงบุญ และ ปิยลักษณ์ โพธิวรรณ. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นจังหวัดมหาสารคามเพื่อยกระดับมูลค่าทางเศรษฐกิจ. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 40(2), 7-24.
- กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. (2536). **ประวัติวัดทั่วราชอาณาจักร เล่มที่ 12**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คำภู่เพชร วานิงค์. (2552). การศึกษาศิลปะ “ฮูป” ฝาผนังในเขตพื้นที่แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว เพื่อประยุกต์ใช้ในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ประเภทของที่ระลึก. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปประยุกต์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปประยุกต์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ชวลิต อธิปัตย์กุล. (2561). **พัฒนาการลวดลายประดับตกแต่งในลิมอีสถานก่อน พ.ศ.2583 ในประเทศไทย**. อุดรธานี: เต้า-โล้.
- ชิงชัย ศิริธร. (2562). การออกแบบผลิตภัณฑ์กราฟิกจากอัตลักษณ์ตัวละครและฉากในฮูปแต้มอีสานเพื่อใช้ในผลิตภัณฑ์และสื่อดิจิทัลเชิงวัฒนธรรม. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 11(1), 286-312.
- พรเทัญ บัญญาทิพย์. (2556). กระบวนการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์จิตรกรรมฝาผนัง วัดโพธารามและวัดป่าเรไรย์ จังหวัดมหาสารคาม. **ดำรงวิชาการ**, 12(1), 75-107.
- วุฒินันท์ ส่งเสริม และ พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. (2561). การสร้างรูปแบบค่าสีเพื่อคืนสภาพฮูปแต้ม โดยใช้วิธีดิจิทัล คัลเลอร์ไรเซชัน. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์**, 21(2), 101-112.

- ศิริณา จิตต์จรัส และคณะ. (2549). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานเพื่อเข้าสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กรณีศึกษาผลิตภัณฑ์ประเภทของใช้ ของตกแต่งของที่ระลึกจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา.**
- สำนักวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น. (ม.ป.ป.). **ประวัติวัดโพธาราม. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2562, จาก <https://shorturl.asia/LnAv3>.**
- สุนทรชัย ซอบยศ. (2562). **แนวทางในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมโดยความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในท้องถิ่น : กรณีศึกษาการจัดการสิมและฮูปแต้ม ตำบลดงบัง อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม. วารสารการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 9(3), 55-70.**
- อำภา บัวระภา. (2564). **ความสัมพันธ์ของฮูปแต้มกับภูมิทัศน์ชุมชน. วารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและการก่อสร้าง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ผังเมือง และนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 3(1), 29-40.**